

“Schrijven is het leukste wat er is”

FIK MEIJER VERTELT HET LIEFST VERHALEN

Fik Meijer behoeft nauwelijks introductie. Zijn boeken over de oudheid spreken een breed publiek aan. Met vlotte pen weet hij ingewikkelde kwesties inzichtelijk te maken. Het is een mengeling van wetenschap en passie voor schrijven. Maar wat niet iedereen zal weten: ook het gevolg van liefde voor het onderwijs. Kennis aan de man brengen, dat is de rode draad in het leven van Fik Meijer.

Emeritus hoogleraar prof. dr. H. S. Versnel werkt als docent Oude Geschiedenis aan de Universiteit Leiden. Zijn specialisme was magie en religie bij de Grieken en Romeinen. Zijn onderzoek werd revolutionair genoemd en hij kreeg internationale erkenning. Zijn belangrijkste these is dat tegenstellingen in bronnen niet moeten worden ‘wegverklaard’, maar als belangrijke kenmerken van een cultuur kunnen worden beschouwd.

Meijer praat zoals hij schrijft of schrijft zoals hij praat. Het gaat hem in beide gevallen goed af. Hij vertelt hoe hij als student aan de universiteit van Leiden door een docent op zijn voormalige middelbare school werd gevraagd les te gaan geven in klassieke talen. Meijer had voor die studie gekozen, terwijl zijn broers een heel andere richting op waren gegaan: zij werden arts. Alhoewel zijn beide ouders werkzaam waren in het onderwijs, adviseerde zijn vader, historicus en geschiedenisdocent, om iets anders te gaan doen. “De schat.” Iets waarmee je meer geld in het laatje zou kunnen brengen. Dat Fik toch voor de klas kwam te staan, was dan ook meer toeval dan een bewuste keuze. Vanaf het begin voelde hij zich echter als een vis in het water. Ordeproblemen waren hem vreemd. Gevraagd naar zijn manier van lesgeven, blijkt dat hij van begin af aan een voorkeur had voor het vertellen van verhalen. Ook vond hij het belangrijk verbanden te leggen tussen toen en nu. Dezelfde uitgangspunten heeft hij altijd gebruikt in zijn werk. Zijn boeken schrijft hij op een vergelijkbare manier. Als hij nu aan bovenbouwklassen les zou geven in oude geschiedenis zou hij bijvoorbeeld een vergelijking maken tussen de Europese Unie en het Romeinse Rijk. Andere belangrijke thema’s om met leerlingen te bespreken, vindt hij de machtswisselingen die plaatsvonden en hoe grote rijken, zoals het Romeinse Rijk, glorieus opkomen maar gedoemd zijn weer onder te gaan.

Trauma door onderwijskundigen

Na acht jaar voor de klas maakte hij de overstap naar de lerarenopleiding in Amsterdam. Daar liep hij “een trauma op door onderwijskundigen”. In de opleiding stond niet de vak kennis centraal, maar didactiek. Het leren van trucjes. “Je hoefde als docent maar één pagina voor te lopen op de leerlingen, dat was de consensus.” Als ras-echte verhalenverteller voelde hij zich daar niet thuis. In die periode had Meijer regelmatig last van heimwee naar het werk op de middelbare school. “Er liepen in Amsterdam te veel mensen rond die zelf uitgerangeerd waren als docenten.” Toen hij ging werken aan de universiteit kon hij zich weer toeleggen op het lesgeven: colleges geven vond hij prachtig. Vooral hoorcolleges waarin hij zijn verhalen kwijt kon. Tijdens werkcolleges moest hij zich inhouden. Het was soms verleidelijk om een moeizaam referaat van een student over te nemen. Inmiddels was hij eind dertig en hij bekwaamde zich in het vak van historicus. Maar het werk als wetenschapper, zo ziet hij vooral achteraf, lag hem niet helemaal. Na publicatie van een wetenschappelijk artikel kreeg hij nauwelijks reacties. Hooguit zag hij een tijd later een verwijzing in een ander artikel, maar dat gaf niet genoeg voldoening. “De wetenschap is op zichzelf gericht.” Hij noemt zijn collega Henk Versnel¹ als voorbeeld van een wetenschapper *pur sang*. “Wat hij heeft gedaan, is echt ongeëvenaard. Dat

is van een niveau waar ik niet aan kan tippen." Versnel en Meijer zijn vrienden. "Een tijd geleden zei hij me dat hij blij voor me was dat ik mijn draai heb gevonden met mijn boeken. We waarderen elkaars werk zeer."

Meer schrijver dan wetenschapper

Het is waar: pas nadat hij begon met het publiceren van zijn populairwetenschappelijke werken kreeg hij het gevoel gevonden te hebben wat hij zocht. In het schrijven zelf is ook een ontwikkeling te zien. Waar hij in het begin nog vooral vanuit de wetenschap probeerde te schrijven, is zijn stijl in de loop van de jaren losser en persoonlijker geworden. In zijn jongere jaren kon hij tijdens het schrijven nog wel "de ogen van collega's voelen die meekeken over mijn schouder". Daar is hij inmiddels van verlost. Dat er wetenschappers zijn die een beetje neerkijken op het populariseren van kennis is nooit rechtstreeks naar hem uitgesproken, maar hij heeft het wel eens gevoeld. Meijer heeft het nooit erg gevonden. Wetenschappers zijn er in verschillende soorten en maten. Elkaar daarop veroordelen, is niet zinvol. Er zijn nu eenmaal wetenschappers die zich bezighouden met zeer specialistisch onderzoek en die schrijven voor de wetenschap. Daarnaast zijn er mensen nodig die de wetenschap naar het grote publiek brengen. Om dat te doen, is goed kunnen schrijven van belang, maar je moet ook durven schrappen en kennis weglaten om het toegankelijk te maken. Niet iedereen kan dat.

Het rijkste museum

Zijn best verkochte boek is *Echte keizers sterven niet in bed*. In dit boek beschrijft Meijer de laatste uren van Romeinse keizers. Maar het werk waar hij het meest gehecht aan is, blijkt opvallend onbekend te zijn. In *Paulus' zeereis naar Rome* uit 2000 heeft hij de Bijbelteksten over de reis van Paulus als uitgangspunt genomen. Het meest trots is Meijer op de manier waarop persoonlijke interesse en wetenschappelijk onderzoek hierin samenkwamen. Momenteel is hij bezig met een nieuw boek waarin, opnieuw, zijn liefde voor de zee naar voren komt. Met de Middellandse Zee heeft hij een speciale band die ook blijkt uit zijn specialistische kennis van zeegeschiedenis. Verder heeft Meijer zich beziggehouden met onderwaterarcheologie. Het nieuwe boek zal handelen over de zee als "rijkste museum". Het wordt een dikke pil en zal autobiografisch van insteek en dus persoonlijk zijn. Als de gepensioneerde hoogleraar over het schrijven praat, beginnen zijn ogen te glimmen. Meerdere keren herhaalt hij dat schrijven het leukste is wat er is. Als hij niet aan het reizen is, schrijft hij zoveel mogelijk. Ieder vrij uurtje wordt daardoor goed besteed. "Daarom

foto Erik van 't Woud

schrijf ik momenteel ook geen artikelen. Ik wil me volledig op mijn boek kunnen richten." Verder houdt hij zich bezig met het geven van lezingen, ook op scholen. Actuele discussies over geschiedenis, zoals die over het Nationaal Historisch Museum, volgt hij met interesse. Lachend merkt hij op dat de directeur van dit nieuwe museum "een typische yup" is. Historische publicaties over andere tijden dan de oudheid leest hij graag. Ook in zijn voorkeur voor bepaalde boeken kun je zijn liefde voor schrijven en het vertellen van verhalen terug horen. Luc Panhuijsen noemt hij een zeer plezierige schrijver die op knappe wijze geschiedenis bedrijft. Zijn boek over de gebroeders De Witt vindt Meijer zeer geslaagd.

Levenslust

Aan het eind van het interview neemt Fik Meijer de trein naar Amsterdam. Om nog even in de universiteitsbibliotheek iets op te zoeken en om te vergaderen. Als hem gevraagd wordt of hij het niet vervelend vindt, dat vergaderen, haalt hij zijn schouders op. Alweer met een lach op zijn gezicht. "Ach, echt erg vind ik dat ook niet hoor." Niet alleen weet hij kennis op een aanstekelijke manier over te brengen, zijn levenslust is al even inspirerend. Schrijven, reizen en tijd doorbrengen met kinderen en kleinkinderen: hij verveelt zich geen moment.

▽
Fik Meijer